

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 19 สิงหาคม 2542

จากโทนี เบนน์ ถึงโทนี ครอสแลนด์

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

‘ลุงเบนน์’ ของอาจารย์ป๊วย อิงภากรณ์ และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ประกาศอำลาเวทีการเมือง หลังจากที่ใช้ชีวิตอยู่ในรัฐสภาอังกฤษเป็นเวลา 50 ปีเต็ม ‘ลุงเบนน์’ ส่งจดหมายอำลารัฐกรในเขตการเลือกตั้งเมือง Chesterfield บอกกล่าวที่ว่า ‘ลุงเบนน์’ จะไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยหน้า เดือนเมษายน ปี 2543 ‘ลุงเบนน์’ ก็จะมีอายุครบ 75 ปี

การ ‘ล้างมือในอ่างทองคำ’ ของ ‘ลุงเบนน์’ สร้างความอาลัยอาวรณ์แก่ประชาชนชาวอังกฤษจำนวนมาก หนังสือพิมพ์พิกันตีพิมพ์คำอาลัยประดุจหนึ่งว่า ‘ลุงเบนน์’ กำลังลาจากโลกนี้ไปเสียแล้ว ไม่ว่าจะฝ่ายขวาหรือฝ่ายซ้าย และไม่ว่าฝ่ายที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับความคิดและประพฤติกรรมของ ‘ลุงเบนน์’ ล้วนแล้วแต่อาลัยอาวรณ์ ‘ลุงเบนน์’ ด้วยกันทั้งสิ้น แม้แต่นิตยสาร *The Economist* ซึ่งวิพากษ์ ‘ลุงเบนน์’ ทั้งในยุคเรืองอำนาจและไร้อำนาจ ก็ยังกล่าวถึง ‘ลุงเบนน์’ ในฐานะ *A Great Parliamentarian* (*The Economist*, July 3, 1999)

แอนโทนี นีล เว็ดจ์วูด-เบนน์ (Anthony Neil Wedgwood-Benn) เป็นลูก Viscount Stansgate สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ด เคยรับใช้ชาติบ้านเมืองด้วยการเป็นทหารเรือในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อสงครามยุติ ทำงานกับ BBC อยู่พักหนึ่ง แล้วจึงกระโดดขึ้นเวทีการเมือง จนได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนจากเมือง Bristol เขตตะวันออกเฉียงใต้ในปี 2493 ในเวลานั้น เว็ดจ์วูด-เบนน์มีอายุเพียง 25 ปี นับเป็น ส.ส. ที่อายุน้อยที่สุด

เมื่อบิดาถึงแก่กรรมในปี 2503 เว็ดจ์วูด-เบนน์ ซึ่งเป็นลูกเจ้านาย จะต้องเป็นสมาชิกสภาขุนนาง (House of Lords) สืบทอดต่อกับบิดา เขาจึงถูกถอดออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทางการประกาศให้มีการเลือกตั้งซ่อม เว็ดจ์วูด-เบนน์สมัครรับเลือกตั้งด้วย และชนะการเลือกตั้ง แต่ศาลเลือกตั้งประกาศให้ผู้สมัครจากพรรคอนุรักษนิยมชนะการเลือกตั้ง โดยกล่าวว่า เว็ดจ์วูด-เบนน์ขาดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรณีดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดวิวาทะทางการเมืองอย่างดุเดือดเฝ้าฝัน และยังผลให้มีการตรากฎหมายชื่อ Peerage Act of 1963

อนุญาตให้ลูกเจ้านายออกจากฐานันดรศักดิ์ได้ เว็ดจ์วูด-เบนน์เลือกเป็นสามัญชน และกลับมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี 2506 เขาเป็นผู้แทนเมือง Bristol ติดต่อกันมาอีก 20 ปี แล้วจึงแพ้การเลือกตั้งในปี 2526 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้ง ในปีต่อมา เขาลงเลือกตั้งในเขตเมือง Chesterfield และชนะการเลือกตั้ง และเป็นผู้แทนราษฎรในเขตนี้ติดต่อกันมาอีก 16 ปี จึงประกาศ 'ล้างมือในอ่างทองคำ'

แอนโทนี นีล เว็ดจ์วูด-เบนน์ สังกัดพรรคกรรมกรมาตั้งแต่แรกขึ้นเวทีการเมือง เมื่อแรกเริ่ม เขายืนอยู่ค่อนข้างซ้ายของฝ่ายเป็นกลางในพรรคนี้ไม่มากนัก แต่เมื่อกาลเวลาล่วงผ่านไป เขาเคลื่อนไปทางซ้ายมากขึ้นๆ จนกลายเป็นฝ่าย 'ซ้ายจัด' ในพรรคกรรมกร ในทศวรรษ 2510 อันเป็นช่วงที่เขามีพลวัตทางการเมืองอย่างสูง Anthony Neil Wedgwood-Ben เปลี่ยนชื่อเป็น Tony Benn เขาต้องการชื่อเสียงเรียงนามที่ฟังดูเป็นชาวบ้าน ไม่มีกลิ่นอายของเจ้านายและขุนนาง

'ลุงเบนน์' ยึดมั่นในแนวความคิดสังคมนิยมอย่างคงเส้นคงวา และขัดขวางการขับเคลื่อนพรรคออกนอกเส้นทางนี้ คนที่เห็น 'ลุงเบนน์' เป็นฝ่าย 'ซ้ายจัด' ในพรรค ล้วนแล้วแต่เป็นพวกที่ขับเคลื่อนไปทางขวา 'ลุงเบนน์' มีขบวนการกรรมกรเป็นฐานกำลังทางการเมือง และเชื่อมั่นในระบบ Mass Democracy ด้วยเหตุดังนี้ ฝ่ายซ้ายจัดในพรรคจึงเชิด 'ลุงเบนน์' ขึ้นเป็นผู้นำในการยึดกุมองค์กรของพรรคในระดับท้องถิ่น

พรรคกรรมกรฝ่ายแพ้การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2522 และต่อมาในปี 2526 ผู้นำพรรคกรรมกรจำนวนไม่น้อยกล่าวหาว่า ความพ่ายแพ้เหล่านี้เป็นผลงานของฝ่าย 'ซ้ายจัด' ในพรรค ในฐานะที่ขัดขวางการปรับเปลี่ยนนโยบายพรรค 'ลุงเบนน์' ยืนกรานให้พรรคกรรมกรยึดมั่นใน Socialist Manifesto โดยมีแนวนโยบายหลักอยู่ที่การให้รัฐบาลเป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่สำคัญ และการจัดระบบรัฐสวัสดิการ ซึ่งจำต้องเก็บภาษีระดับสูงสำหรับการใช้จ่าย นับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา โลกเคลื่อนไปทางขวา ด้วยอิทธิพลของลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ (Neo-Liberalism) แต่ 'ลุงเบนน์' ยังคงเคลื่อนไปทางซ้าย ผู้นำพรรคกรรมกรจำนวนมากต้องการให้พรรคเคลื่อนตามกระแสโลก แต่ 'ลุงเบนน์' ขัดขวางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้

วิวาทะเรื่องนโยบายและความขัดแย้งภายในพรรคทวีความรุนแรง จนในปี 2523 พรรคกรรมกรก็แตก ผู้นำฝ่ายเสรีนิยมในพรรคอันประกอบด้วยรอย เจ็งกินส์ (Roy Jenkins) เดวิด โอเวน (David Owen) และเซอร์ลีย์ วิลเลียมส์ (Shirley Williams) ออกไปจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ ชื่อ Social Democratic Party

การแตกตัวของพรรคกรรมกร ประกอบกับการฟ่ายแพ้การเลือกตั้งหลายครั้ง ทำให้พรรคกรรมกรต้องปรับนโยบายสู่แนวทางเสรีนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ‘ลูงเบินน์’ ยังคงเชื่อว่า ความฟ่ายแพ้ของพรรคกรรมกรเป็นเพราะการขาดพันธะในการยึดมั่นในระบบสังคมนิยม นับตั้งแต่การฟ่ายแพ้ของพรรคกรรมกรในปี 2526 เป็นต้นมา บทบาทของ ‘ลูงเบินน์’ ในพรรคกรรมกรลดน้อยถอยลงตามลำดับ ทั้งในยุคนีล คินน็อก (Neil Kinnock, 2526-2535) จอห์น สมิท (John Smith, 2535-2537) และแอนโทนี แบลร์ (Anthony Charles Lynton Blair, 2537- ปัจจุบัน) เป็นหัวหน้าพรรค

แม้พรรคกรรมกรจะชนะการเลือกตั้ง และโทนี แบลร์ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีในปี 2540 แต่ ‘ลูงเบินน์’ มิได้ยินดีปรีดามากนัก ส่วนสำคัญเป็นเพราะพรรคกรรมกรละทิ้งหลักการดั้งเดิมด้วยการแก้ไขธรรมนูญพรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 4 ซึ่งระบุว่า เมื่อพรรคกรรมกรยึดกุมอำนาจรัฐได้ จะต้องยึดกิจการเศรษฐกิจที่สำคัญมาเป็นของรัฐ (Public Ownership) แบลร์ประสบความสำเร็จในการแก้ไขธรรมนูญพรรคดังกล่าวนี้ พร้อมกันนี้ก็พยายามขจัดอิทธิพลและบทบาทของสหภาพกรรมกรภายในพรรค การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ยากที่ ‘ลูงเบินน์’ จะเห็นชอบด้วยได้

ในประวัติศาสตร์พรรคกรรมกรแห่งประเทศอังกฤษ เคยมีความพยายามที่จะแก้ไข Clause 4 ของธรรมนูญพรรคมาก่อนตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2500 แล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จในครั้งนั้น แอนโทนี ครอสมแลนด์ (Anthony Crossland, 2461-2520) เป็นตัวตั้งตัวตี

ครอสมแลนด์เคยเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดก่อนขึ้นเวทีการเมือง โดยที่ในเวลาต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลนายฮาโรลด์ วิลสัน (Harold Wilson) แต่เนื่องจากถูกย้ายกระทรวงบ่อยครั้ง จึงไม่มีผลงานการบริหารอันโดดเด่น มรดกสำคัญของครอสมแลนด์อยู่ที่การเขียนหนังสือ 2 เล่ม อันได้แก่ *The Future of Socialism* (1956) และ *Socialism Now* (1974)

ครอสมแลนด์เป็น ‘รุ่นพี่’ ของ ‘ลูงเบินน์’ ในพรรคกรรมกร เมื่อครอสมแลนด์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญในรัฐบาลวิลสันนั้น ‘ลูงเบินน์’ ยังเป็นรัฐมนตรีอ่อนอาวุโส แต่ครอสมแลนด์มีความคิดทางการเมืองแตกต่างจาก ‘ลูงเบินน์’ เกือบโดยสิ้นเชิง ในขณะที่ ‘ลูงเบินน์’ ยึดมั่นในแนวทางสังคมนิยม ครอสมแลนด์เห็นว่า พรรคกรรมกรควรมุ่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy) การยึดกิจการทางเศรษฐกิจสำคัญมาเป็นของรัฐเป็นเรื่องไม่จำเป็น ถึงแม้พรรคจะมีเป้าหมายด้านการกระจายรายได้และการยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน แต่เป้าหมายเหล่านี้สามารถบรรลุได้ด้วยการผลักดันระบบเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตผสมผสานกับการใช้เครื่องมือของนโยบายด้านอื่นๆ โดยที่รัฐมีจำต้องประกอบรัฐวิสาหกิจเพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุที่มีเศรษฐกรศรณดังกล่าวข้างต้นนี้เอง ครอสแลนด์จึงไม่เห็นด้วยกับ
 ธรรมนูญพรรคข้อ 4 หรือที่เรียกกันว่า Clause 4 ในระหว่างปี 2502 –2503 ครอสแลนด์พยายาม
 ผลักดันให้พรรคกรรมกรแก้ไขธรรมนูญพรรคในส่วนนี้ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

ภายหลังจากที่พรรคกรรมกรชนะการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2540 ผู้คนพากันกล่าว
 ขวัญถึงครอสแลนด์อีกวาระหนึ่ง วงวิชาการกลับไปศึกษาความคิดของ ‘ปัญญาชนแห่งพรรค
 กรรมกร’ ท่านนี้ และตั้งปณิธานว่า ถ้าโทนี แบลร์นำความคิดของครอสแลนด์มาใช้ในทางปฏิบัติ

‘ลุงเบ็นนี่’ เป็น ‘ผู้ร้าย’ ในสายตาของผู้นำพรรคกรรมกรมาเป็นเวลาเกือบสอง
 ทศวรรษแล้ว ครอสแลนด์เพิ่งจะถูกจับขึ้นมาทาบหน้าปะแป้งเพื่อให้เป็น ‘พระเอก’ ของพรรค อย่าง
 น้อยที่สุดเพื่อแสดงให้เห็นว่า ปัญญาชน ‘ฝ่ายซ้าย’ ก็มีแนวความคิด ‘เสรีนิยมทางเศรษฐกิจ’ มา
 ก่อนแล้ว

หมายเหตุ

บทวิเคราะห์ความคิดของครอสแลนด์กับนโยบาย New Labour ของพรรค
 กรรมกรภายใต้การนำของโทนี แบลร์ ดู Dick Leonard (ed.), *Crosland and New Labour*
 (Macmillan, 1999) บทวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ดู *Time Literary Supplement* (June 25, 1999)
 เขียนโดย Shirley Williams รัฐมนตรีในรัฐบาลฮาโรลด์ วิลสัน ร่วมยุคกับครอสแลนด์